

‘Lutescens’ створено куртину внизу Східної галявини (а – 40 р.; h – 11 м; n – 3 шт.).

*Th. occidentalis* ‘Spiralis’ – культивар вирізняється вузькою конічною кроною з елегантно закрученими у форму спіральок пагонами, хвоя темно-зелена. Екземпляр *Th. occidentalis* ‘Spiralis’ є акцентом у куртині *Th. occidentalis* ‘Lutescens’ внизу Східної галявини (а – 40 р.; h – 7,5 м).

Рослини виду *Th. plicata* від рослин виду *Th. occidentalis* відрізняються розмірами та габітусом. В умовах інтродукції у Європі виростають до 20–30 м. Мають широкі пагони з яскраво зеленими та жовтими кінчиками, густу щільну, переважно пірамідальну крону, нижні гілки плакучої форми. Лускоподібна хвоя розташована хрестоподібно. У дендропарку поодинокі посадки *Th. plicata* є у 10-му та 28-му кварталах.

*Th. plicata* ‘Aureovariegata’ – від власне виду культивар відрізняється дуже повільною швидкістю росту, конічною формою крони (рихла у молодих рослин, щільна та низька у зрілих), смугастим («зеброподібним») забарвленням яскраво-зеленої хвої, яке не змінюється упродовж року [2]. Екземпляри *Th. plicata* ‘Aureovariegata’ висаджені групою внизу Східної галявини (а – 40 р.; h – 9,5 м; n – 3 шт.).

*Th. plicata* ‘Aureospicata’ – швидкоростучий культивар з пірамідальною розлогою кроною. Хвоя луската, темно-зелена, а на молодих пагонах золотисто-жовта. Влітку кінчики хвої стають золотистими [2]. З *Th. plicata* ‘Aureospicata’ створено куртину внизу Східної галявини (а – 40 р.; h – 10 м; n – 3 шт.).

Робота з розширення асортименту культиварів роду *Thuja* L. та ширшого впровадження їх у ландшафти дендропарку «Олександрія» – щорічно продовжується.

#### Література

1. Галкін С.І. Структура та символіка старовинного парку "Олександрія" / С.І.Галкін, О.Л.Гурковська, Є.А.Чернецький. – Біла Церква: Вид. О. В. Пшонківський, 2005. – 96 с.

2. Крюсман Г. Хвойные породы / Г.Крюсман. – М.: Лесн. пром-сть, 1986. – 256 с.

УДК 712:582

### ВИДОВИЙ СКЛАД ЧАГАРНИКІВ У ЗЕЛЕНИХ НАСАДЖЕННЯХ МІСТА ЖИТОМИРА

**І. В. Лангер<sup>1</sup>, Л.Є. Астахова<sup>2</sup>**

<sup>1,2</sup> Житомирський державний університет імені Івана Франка, вул. Велика Бердичівська, 40, Житомир, 10008, Україна

У структурі зелених насаджень серед забудов житлових територій міста Житомира значне місце належить чагарникам, які сприяють не лише покращенню санітарно-гігієнічних умов проживання населення, але й надають

художньо-естетичної виразності ландшафтам житлових районів міста. Використання різноманітних видів та декоративних форм рослин дозволяє створювати яскраві композиції, що збагачують ландшафтно-архітектурний вигляд міста. Чагарники широко застосовуються у створенні різного роду посадок – масивів, груп, солітерів, алей, живоплотів, при цьому важливе значення має форма крони рослин, декоративні ознаки листків та яскравість забарвлення квіток і плодів. Ці особливості рослин важливо враховувати при озелененні різних за функціональним призначенням територій.

Мета нашого дослідження полягала у вивченні видового складу чагарників у зелених насадженнях міста Житомира. Дослідження проводили у 2018 р. маршрутно-рекогносцирувальним методом. Обстеженню підлягали рослини, що розміщені на вулицях: Старий Бульвар, Новий Бульвар, Театральна, Князів Острозьких, Шевченка, Вітрука, Дмитрівська, Велика Бердичівська та на території Шодуарівського парку. Таксономічний склад насаджень визначали за М.А. Кохно [1, 2]. Номенклатура таксонів уточнена за монографією С. Л. Мосякіна та М. М. Федорчука [3].

На обстежених ділянках м. Житомира виявлено 41 вид чагарників, які належать до 17 родин (табл.). Найбільшою кількістю видів представлена родина *Rosaceae* (11 видів). По 4 види належать до родин *Hydrangeaceae* та *Oleaceae*, по 3 – до родин *Celastraceae* та *Caprifoliaceae*. Вісім родин представлені лише одним видом.

Таблиця

**Видовий склад чагарників, які зростають у зелених насадженнях м. Житомира**

№ з/п	Вид рослини	Родина
1	Ялівець звичайний ( <i>Juniperus communis</i> L.)	Кипарисові (Cupressaceae)
2	Ялівець козацький ( <i>Juniperus sabina</i> L.)	
3	Тис ягідний ( <i>Taxus baccata</i> L.)	Тисові (Taxaceae)
4	Ліщина звичайна ( <i>Corylus avellana</i> L.)	Березові (Betulaceae)
5	Пухироплідник калинолистий ( <i>Physocarpus opulifolia</i> (L.) Maxim.)	Розові (Rosaceae)
6	Горобинник горобинолистий ( <i>Sorbaria sorbifolia</i> (L.) A. Br.)	
7	Спірея Вангутта ( <i>Spiraea vanguttei</i> (Briot.) Zabel.)	
8	Спірея верболиста ( <i>Spiraea salicifolia</i> L.)	
9	Спірея японська ( <i>Spiraea japonica</i> L.)	
10	Керія японська ( <i>Kerria japonica</i> (L.) DC.)	
11	Хеномелес японський ( <i>Chaenomeles japonica</i> (Thunb.) Lindl. ex Spach)	
12	Малина звичайна ( <i>Rubus idaeus</i> L.)	
13	Ожина сиза ( <i>Rubus caesius</i> L.)	
14	Шипшина собача ( <i>Rosa canina</i> L.)	
15	Троянда чайно-гібридна ( <i>Rose Grand Prix</i> )	

16	Барбарис звичайний ( <i>Berberis vulgaris</i> L.)	Барбарисові (Berberidaceae)
17	Магонія падуболиста ( <i>Mahonia aquifolium</i> (Pursh) Nutt.)	
18	Гортензія мітловидна ( <i>Hydrangea paniculata</i> Siebold.)	Гортензієві (Hydrangeaceae)
19	Гортензія деревоподібна ( <i>Hydrangea arborescens</i> L.)	
20	Дейція шорстка ( <i>Deutzia scabra</i> Thunb.)	
21	Садовий жасмин звичайний ( <i>Philadelphus coronarius</i> L.)	
22	Свидина криваво-червона ( <i>Swida sanguinea</i> (L.) Opiz)	Деренові (Cornaceae)
23	Свидина біла ( <i>Swida alba</i> L.)	
24	Бирючина звичайна ( <i>Ligustrum vulgare</i> L.)	Маслинові (Oleaceae)
25	Бузок звичайний ( <i>Syringa vulgaris</i> L.)	
26	Бузок дрібнолистий ( <i>Syringa microphylla</i> Diels.)	
27	Форзиція поникла ( <i>Forsythia suspensa</i> (Thunb.) Vahl.)	
28	Обліпіха крушиноподібна ( <i>Hippophae rhamnoides</i> L.)	Маслинкові (Elaeagnaceae)
29	Скумпія звичайна ( <i>Cotinus coggygria</i> Scop.)	Сумахові (Anacardiaceae)
30	Бруслина бородавчаста ( <i>Euonymus verrucosa</i> Scop.)	Бруслинові (Celastraceae)
31	Бруслина європейська ( <i>Euonymus europaeus</i> L.)	
32	Бруслина Форчуна ( <i>Euonymus fortunei</i> )	
33	Бузина чорна ( <i>Sambucus nigra</i> L.)	Бузинові (Sambucaceae)
34	Калина звичайна ( <i>Viburnum opulus</i> L.)	Калинові (Viburnaceae)
35	Аморфа чагарникова ( <i>Amorpha fruticosa</i> L.)	Бобові (Fabaceae)
36	Карагана дерев'яниста ( <i>Caragana arborescens</i> Lam.)	
37	Жимолость татарська ( <i>Lonicera tatarica</i> L.)	Жимолостеві (Caprifoliaceae)
38	Вейгела рання ( <i>Weigela praecox</i> (Lemoine) Bailey)	
39	Сніжноягідник білий ( <i>Symphoricarpos albus</i> Blake)	
40	Тамарикс галузистий ( <i>Tamarix ramosissima</i> Ledeb.)	Тамариксові (Tamaricaceae)
41	Самшит вічнозелений ( <i>Buxus sempervirens</i> L.)	Самшитові (Buxaceae)

Найбільша видова різноманітність чагарників виявлена у Шодуарівському парку – 34 види. Відносно велика кількість видів відмічена на вулицях Старий Бульвар та Вітрука – 14 та 13 відповідно, а на інших – Велика Бердичівська – 10, Шевченка – 9, Князів Острозьких – 8, Новий Бульвар – 7, Театральна – 6 і Дмитрівська – 4 види. Таке співвідношення видів на різних досліджених територіях пояснюється як місцем розташування їх, так і протяжністю. Так, Шодуарівський парк та вул. Старий Бульвар розміщені у центрі міста й належать до рекреаційної зони, де свій відпочинок проводять

більшість мешканців Житомира. Тому в озелененні їх території використана велика кількість різноманітних рослин, у тому числі й декоративних чагарників, які найчастіше зустрічаються або у групових посадках, або у формі солітерів на газонах. Серед них особливо виділяються рясним цвітінням красиво квітучі *Forsythia suspense*, *Weigela praecox*, *Spirea vaugettei*, *Philadelphus coronaries*, *Deutzia scabra*, *Syringa vulgaris* та *S. microphylla*. При формуванні живоплотів використані *Physocarpus opulifolia*, *Ligustrum vulgare* та *Buxus sempervirens*, а для оздоблення клумб – *Rose Grand Prix*, *Mahonia aquifolium*, *Euonymus fortunei* та *Swida alba*.

Вул. Вітрука та Велика Бердичівська є великими, а Князів Острозьких та Шевченка дещо меншими магістральними вулицями міста. У насадженнях, розміщених вздовж проїзної частини цих вулиць, чагарників немає, там висаджені лише дерева. Чагарники зустрічаються переважно на газонах або у квітниках, що знаходяться поблизу житлових будинків та адміністративних, культурно-просвітницьких чи побутових установ. Основне їх функціональне призначення – забезпечення декоративності ландшафту. В насадженнях цих вулиць найчастіше зустрічаються *Spiraea salicifolia*, *Buxus sempervirens*, *Juniperus sabina*, рідше – *Spirea vaugettei*, *S. japonica*, *Berberis vulgaris*, *Swida sanguinea*, *Forsythia suspense*. Лише на вул. Вітрука та Велика Бердичівська у вигляді солітерів на газонах виявлений *Tamarix ramosissima*, а на вул. Вітрука, крім того, й *Cotinus coggygria* та *Kerria japonica*. Незначна різноманітність чагарників відмічена на невеликих за протяжністю вулицях міста – Новий Бульвар, Театральна і Дмитрівська. Вул. Новий Бульвар знаходиться у центрі міста, охоплює лише один квартал і являє собою міську пішохідну вісь, яка з'єднує центр Житомира із рекреаційною зоною – Старим Бульваром та парком культури та відпочинку (Шодуарівським парком). На ній розміщено ряд громадських установ та закладів відпочинку, навколо яких розміщені клумби та газони з декоративними рослинами. Крім зазначених раніше рослин, що зустрічаються й на інших вулицях міста, лише тут висаджені *Taxus baccata* та *Hydrangea arborescens*. До центральних вулиць міста належить також вул. Театральна, місцями на ній вздовж проїзної частини розміщені *Buxus sempervirens* та *Hydrangea paniculata*, інші види – на клумбах та газонах поблизу громадських будівель. Найменша кількість чагарників відмічена на вул. Дмитрівська, вздовж якої знаходяться будинки приватного сектору. Невеликі тротуари обмежують можливість широкого використання на ній рослин. Висаджені вздовж дороги дерева чергуються разом із чагарниками – *Symphoricarpos albus*, *Rosa canina*, *Philadelphus coronarius* та *Syringa vulgaris*, що не зовсім гармонійно поєднуються у завершену ландшафтну композицію.

Таким чином, використані в озелененні м. Житомира чагарники належать переважно до насаджень загального та обмеженого користування і, за нашими спостереженнями, постійно поповнюються новими видами, що значно збагачує ландшафтно-архітектурний вигляд міста.

### *Література*

1. Дендрофлора України. Дикорослі та культивовані дерева й кущі. Покритонасінні : довідник / [М.А. Кохно, Л.І. Пархоменко, А.У. Зарубенко та ін.]. – К. : Вид-во "Фітосоціоцентр", 2002. – Ч. 1. – 448 с.
2. Дендрофлора України. Дикорослі та культивовані дерева й кущі. Покритонасінні: довідник / [М.А. Кохно, Н.М. Трофименко, Л.І. Пархоменко та ін.]. – К. : Вид-во "Фітосоціоцентр", 2005. – Ч. 2. – 716 с.
3. Mosyakin S.L. Vascular plants of Ukraine / S.L. Mosyakin, M.M. Fedoronchuk // Nomenclatural checklist. – К., 1999. – 345 p.

УДК 712:582

## **ВИДОВИЙ СКЛАД ТА ПРОСТОРОВА СТРУКТУРА ДЕРЕВ'ЯНИСТИХ РОСЛИН У ЗЕЛЕНИХ НАСАДЖЕННЯХ РАЙОНУ «ПОЗНЯКИ» м. КИЄВА**

*Д. О. Оксаніч<sup>1</sup>, Г. В. Муж<sup>2</sup>*

<sup>1,2</sup> Житомирський державний університет імені Івана Франка, вул. Велика Бердичівська, 40, Житомир, 10008, Україна

Основою розвитку будь-якого міста – від малого містечка до крупного мегаполісу є дотримання принципу гармонізації природного і соціального середовищ. Важливим компонентом природного середовища є зелені насадження, які у сучасному місті виступають повноцінними конструктивними елементами, що мають вплив на планувальну структуру міста і є одним із чинників трансформації міського середовища. Вони забезпечують створення сприятливих екологічних, мікрокліматичних та санітарно-гігієнічних умов життя населення міста, беруть активну участь в організації міського середовища, розділяючи забудову та обрамляючи житлові райони [3]. Дерев'яністі рослини, як складова зелених насаджень, впливають на формування культурного ландшафту сучасного міста, підвищують художню виразність його архітектурних ансамблів. Вивчення видового складу та просторової структури дерев'янистих рослин, аналіз їх розміщення відповідно до стандартів і вимог щодо озеленення міських територій, є важливим для подальшого формування зелених насаджень.

Мета нашого дослідження полягала у аналізі видового складу та просторової структури дерев'янистих рослин у зелених насадженнях району «Позняки» м. Києва. Об'єктами дослідження слугували дерев'яністі рослини, розміщені у зелених насадженнях вулиць Урлівської та Анни Ахматової району «Позняки» м. Києва. Дослідження здійснювали в межах різних функціональних зон: вздовж вулиць, територій житлових будинків та спеціалізованої загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів №329 «Логос» імені Георгія Гонгадзе. Вивчення складу дерев'янистих рослин проводили у осінній період 2018 р. маршрутно-експедиційним методом. На обстежених ділянках проводили дендрометричну оцінку зелених насаджень, яка полягала у визначенні видової назви рослин на основі врахування їх морфологічних ознак